

Р. Маројевић, М. Маројевић, В. О. Можајева, *Основни руско-српскохрватски речник* (приручник за ученике, студенте и наставнике), Москва »Руски језик«, Београд, »Просвета«, 1985.

У комплексу приручника за учење страног језика и рад на лексици са циљем развијања свих видова говорних делатности, за стварање предуслове за даље самообразовање, речник заузима видно место. Квантитативна и квалитативна садржина сваког речника детерминисана је обимом селекције вокабулара и начином презентирања граматичких карактеристика насловних речи-одредница и њиховог колокацијског и семантичког потенцијала.

Основни руско-српскохрватски речник Р. Маројевића, М. Маројевић и В. О. Можајеве садржи 5000 најактуелнијих и најфrekventnijih речи-одредница из савременог руског књижевног језика и намењен је свима онима који уче руски језик уз помоћ наставника или самостално. Он је намењен и наставницима као приручник за рад на лексици, граматици итд. Због тога овај речник карактерише изразита дидактичност.

Поред Увода у коме је описана лексикографска концепција Речника и напомена Како се служити речником, у Речнику су презентиране и најфrekventnije скраћенице руског језика. Као прилог речнику дата је кратка граматика руског језика.

Селекција и минимизација лексичке грађе у Речнику извршена је на основу следећих критеријума: 1. фреквенције речи; 2. актуелности појма који реч изражава; 3. њене валентности, тј. способности да улази у спојеве са другим речима и 4. деривационог потенцијала, тј. могућности грађења других речи од дате речи. У Речнику је, дајкле, презентирана лексика која је неопходна за комуницирање у званичним и свакодневним ситуацијама, за читање текстова средње тежине из белетристике, новина и часописа, за разумевање радио и телевизијских емисија и сл.

С обзиром на дидактичку усмереност Речника, у речничком чланку је посебна пажња поклоњена обimu и начину давања информација о граматичкој карактеристици насловне речи, начину њене семантизације презентирању најфrekventnijih и најактуелнијих њених значења и типичним њеним колокацијама, тако да је насловна реч оптимално осветљена са парадигматског, синтагматског и семантичког аспекта, јер је очигледна намера аутора Речника да он не слижи само рецепцији прочитаног, већ и продуковању говора на страном (русском) језику, односно развијању комуникационе компетенције његових корисника.

Граматичка карактеристика речи-одредница у Речнику презентирана је у проширенjem обиму у поређењу са другим речницима сличног обима и намене, јер су уз сваку променљиву реч дати облици који омогућују да се у потпуности препродукује промена (деклинација и коњугација). У оквиру граматичке семантизације посебна пажња је поклоњена неподударању руских и српскохрватских лексема у роду, бро-

ју, глаголском виду и рекцији код оних лексема код којих је то диференцирање присутно.

У речничком чланку преводном семантизацијом утврђује се однос руске лексичко-семантичке јединице према њеном српскохрватском еквиваленту. Брижљиво одабрани илустративни примери употребе у синтагми или реченици доцаравају њене типичне колокације које имају комуникативну вредност. Уз неке речи-одреднице у *Речнику* се дају илустрације које и визуелно доцаравају њихову семантику, што доприноси њиховој трајнијој ретенцији. Код речи са дисперзивном семантиком презентирају се само најактуелнија и најфрејментнија значења. Ако се семантичко поље руске речи не може адекватно изразити на српскохрватском језику лексичким средствима, њихова семантика се транспонује описно: *президент*, -а м председник (републике или високе научне установе (...)). У *Речнику* се прецизно (на основу контекста) доцарава диференцирање у семантичкој структури лексема типа *рот* и *губа*, *гром* и *молния* итд., јер многи речници не садрже потпуну информацију о њиховим семантичким пољима.

Посебна пажња у *Речнику* посвећена је синонимији, антонимији, хомонимији (међујезичкој и унутарјезичкој), паремији и полисемији. Због тога је у *Речнику* у циљу стварања асоцијативних веза између синонима, антонима, хомонима, паронима и лексема са дисперзивном семантиком разрађен систем упоређивања и довођења у везу тих лексичких јединица. Тим фиксативним, рестриктивним и експликативним упућивањима и напоменама било по сличности или разлици знатно се олакшава процес учења генетски сродног језика и ублажује негативан трансфер материјег језика, јер је то један од есенцијалних проблема усвајања језика као система.

Све речи — осим једносложних — у *Речнику* су акцентоване, јер је руски акценат веома важан за изговор, а често и за значење појединачних речи.

У речничком чланку се из илустративних примера употребе речи — одредница могу добити информације о типичним појавама јавног и културног живота у Совјетском Савезу. Односно у многим културолошким реалијама и екстралингвистичким подацима. Низ екстралингвистичких података у *Речнику* садрже и илустрације у боји. Њима се дају представе о природи Совјетског Савеза, о градовима и њиховој архитектури, о културним и историјским споменицима. Њихова укомпонованост у садржајну структуру *Речника* је дидактички оправдана, јер оне имају сазнајно-естетску функцију, што доприноси квалитету самог *Речника*.

Редакцију Основног руско-српскохрватског речника, посебно унификацију српскохрватских еквивалената, извршио је Р. Маројевић. Р. Маројевић је разрадио и систем упоређења лексичких јединица, који је примењен у речнику ради лакшег савладавања руске лексике, као и за спречавање српскохрватско-руске интерференције.

У прилогу *Речника »Кратка граматика руског језика«* презентира-
на су основна правила изговора, најтипичније гласовне алтернације у
русском језику, основне промене речи и начин њиховог грађења помо-
ћу суфиксa и префиксa.

Може се у закључку констатовати да Основни руско-српскохрватски речник представља користан прилог уџбеничкој литератури у процесу учења руског језика и задовољавају интелектуалних потреба оних којима је и намењен.

Љубо Милинковић